

ные недостатки и преимущества.

Ключевые слова: уклонение, призыв, срочная военная служба, преступление, наказание, офицерский состав, Уголовный кодекс.

Katorkin R.A. Criminal-legal support of conscription for term military service, military service after conscription of individual officers in Ukraine in XX century. In 1991 our country has gained its independence, but regarding the latest events in Donbass and in The Autonomy Republic of Crimea this achievement must be defended every day thus the democratic pro-european way which Ukraine has chosen for itself is not shared by not all its “neighbours”. The daily war that waged on the territory of our Motherland once again demonstrates us the importance of strong and disciplined army. Problems in its configuration undermine the fighting capacity of the state, thus putting at rick the life, health and freedom of million of citizens. In this regard any violations in this area got particular meaning.

Problems of criminal liability for draft evasion have been researched by different scholars however despite this the study of criminal liability for draft evasion in historical-lagal aspect have not been made.

The purpose of this research is to trace the evolution of criminal-legal liability for draft evasion, to disclose basic shortcomings and advantages.

The author has considered the development on today Ukrainian lands of criminal-legal rules that regulated liability for draft evasion in XX century, and has analyzed its basic shortcomings and advantages. In particular he has paid attention to such laws as “Article on criminal and correctional punishments” of 1903, Criminal Codes of The Ukrainian Soviet Socialist Republic of 1922, 1927, and 1960.

The prospective direction of further research is considered the convey and analysis of criminal-legal provisions in force regulating liability for draft evasion.

Keywords: evasion, conscription, term military service, crime, punishment, officer staff, Criminal Code.

Надійшла до редакції 19.01.2017

Кіцелюк В.М.

здобувач

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 343.98 : 343.34

МОЖЛИВОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОДАВСТВОМ ВИМОГ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто основні види судових експертиз, які призначаються під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. Розкрито можливості таких експертних досліджень, а також вивчено питання послідовності та моменту їх призначення. На основі аналізу наукових джерел обґрунтовано необхідність проведення комплексних експертних досліджень для ефективного розслідування означених порушень.

Ключові слова: *судова експертиза, розслідування порушень вимог пожежної безпеки, порядок призначення, комплексний характер, завдання експертних досліджень, пожежно-технічна експертиза.*

Постановка проблеми. Пожежа – це складне фізико-хімічне явище неконтрольованого горіння, яке супроводжується утворенням специфічної слідової картини. Тому розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки вимагає застосування різноманітних спеціальних знань на різних його етапах. Однією з форм використання спеціальних знань є призначення та проведення судових експертиз. Судова експертиза дозволяє використовувати під час розслідування злочинів можливості сучасних науково-технічних засобів, розширюючи тим самим пізнавальні межі слідства та суду, нерідко є ефективним та результативним способом встановлення важливих обставин провадження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних з виникненням пожежі, вивчали Л. Б. Барон, В. Д. Безвесільний та О. Ф. Дьяченко, О. Н. Євтушенко, М. С. Жук, С. І. Зернов, Г. М. Казаков, М. М. Кривих, Е. В. Лантух, В. Л. Москаленко, С. О. Назаров, А. Н. Оркін, С. І. Соболевська, М. М. Степанов, А. І. Федотов, М. Л. Цимбал, Г. П. Шамаєв та інші вчені.

Метою даної статті є розкриття можливостей та особливостей призначення судових експертиз під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Різноманітність об'єктів, виявлених на місці пожежі, що вимагають експертного дослідження, обумовлює можливість та необхідність проведення різних видів судових експертиз. Так, під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки можуть призначатися з класу інженерно-технічних експертиз: пожежно-технічна, електротехнічна, будівельно-технічна, інженерно-технологічна; з класу криміналістичних експертиз: експертиза матеріалів, речовин та виробів (лакофарбових матеріалів і покриттів; полімерних матеріалів; волокнистих матеріалів; нафтопродуктів і паливно-мастильних матеріалів; скла, кераміки; металів і сплавів; наявності шкідливих речовин у навколишньому середовищі; речовин хімічних виробництв та спеціальних хімічних речовин), вибухотехнічна, трасологічна, технічна експертиза документів, почеркознавча, балістична експертиза; з класу товарознавчих експертиз: машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання; автотоварознавча; транспортно-товарознавча; військового майна, техніки та озброєння та інші види експертних досліджень залежно від конкретних обставин провадження.

З огляду на таке різноманіття експертних досліджень, що можуть призначатися при розслідуванні означеної категорії правопорушень, хотілося б акцентувати на тому, що для ефективного використання можливостей судових експертиз слідчий повинен правильно диференціювати міжгалузеві функції експертних спеціальностей для правильної та коректної постановки питань, підготовки достатньої кількості та якості матеріалів для проведення експертизи, а також розуміння послідовності їх призначення.

Так, на важливості вибору правильного часу призначення експертиз наголошує С. І. Соболевська. Авторка, зокрема, зауважує, що хімічні експертизи, пов'язані з виявленням решток легкозаймистих та паливно-мастильних речовин, повинні призначатися одразу після проведення огляду місця події та вилучення зразків для дослідження, оскільки, по-перше, більшість з таких речовин можуть за неправильного упакування дуже швидко випаровуватися; по-друге, чим швидше вдасться вирішити питання, що потребують спеціальних знань, тим раціональніше слідчий зможе вести подальше розслідування. Водночас призначення в усіх випадках пожежно-технічної експертизи одразу після слідчого огляду, на думку вченого, є неправильним, оскільки до цього моменту зібрано ще досить мало даних про подію злочину, слідчим не висунуто і не підтверджено найбільш ймовірні версії, тому експертиза може виявитися досить поверхневою. З іншого боку, вважає С. І. Соболевська, і затягувати з призначенням пожежно-технічної експертизи не варто, оскільки обстановка після пожежі може змінитися під впливом атмосферних явищ чи інших факторів. Якщо до того ж і первісний огляд був проведений неякісно, то для проведення пожежно-технічної експертизи може виявитися недостатньо матеріалів, що може спричинити неможливість вирішити питання, поставлені перед експертом [1, с. 135-136].

Цілком погоджуючись з висловленою позицією С. І. Соболевської стосовно призначення хімічної експертизи, не повністю поділяємо її думку щодо моменту призначення пожежно-технічної експертизи. Вважаємо, що в деяких випадках зволікати з її призначенням не слід, більше того, дотримуємося думки, що найбільш ефективним проведенням експертних досліджень є безпосередньо на місці пожежі.

Підтвердження нашої позиції знаходимо й у роботах інших вчених. Зокрема, М.В. Безуглов вважає, що специфіка пожежно-технічної експертизи є такою, що робоче місце експерта знаходиться не стільки в лабораторії, скільки на місці пожежі. Тому однією із суттєвих умов підвищення наукової обґрунтованості експертних досліджень та ефективності розслідування пожеж є максимальне наближення діяльності експертних установ до роботи слідчого [2, с. 12-13].

Як стверджує М.Л. Цимбал, у слідчій тактиці існують відповідні вказівки про невідкладність, негайність процесуальних дій. Як гарантію від невдач, пов'язаних із тривалим часом, що проходить між вилученням об'єктів та проведенням експертизи у лабораторних умовах (що може призвести до незворотних змін у субстратній або морфологічній будові об'єкта, вилученого з місця пожежі), можна розглядати призначення експертизи безпосередньо на місці події, одразу після слідчого огляду [3, с. 111-112].

Аналогічну позицію з даного питання має Е. В. Лантух, який зауважує, що максимально результативною пожежно-технічна експертиза буде тоді, коли її призначають одразу ж після огляду місця події або її проведення за часом та місцем збігається з оглядом [4, с. 109].

На нашу думку, основним об'єктом пожежно-технічної експертизи є са-

ме місце пожежі. Необхідність дослідження експертом місця пожежі викликана особливостями об'єктів експертизи, якими є обгорілі частини будівель, споруд, протипожежний інвентар, різні механізми та матеріали, залишки згорілих речовин. На місці пожежі експерт може оцінити ознаки, які у своїй сукупності дозволяють виявити причину пожежі. Крім того, не кожен речовий доказ (через розміри чи з інших причин) може бути вилучений з місця пожежі, а у матеріалах слідчого огляду не завжди можливо повністю відобразити обстановку пожежі та зафіксувати окремі деталі, що мають вирішальне значення для встановлення осередку пожежі. Тому висновок експерта, заснований лише на матеріалах провадження, часто робить його неповним та неогрунтованим.

Обираючи момент для призначення експертизи, слідчий, як правило, повинен виходити з необхідності забезпечення експерту можливості дослідження місця пожежі у обстановці, найбільш наближеній до умов виникнення та розвитку пожежі. На нашу думку, така можливість може бути забезпечена лише у тому випадку, коли пожежно-технічна експертиза призначається одразу після слідчого огляду або ж її проведення співпадає з ним.

Велика кількість різновидів судових експертиз, що можуть призначатися під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, стала передумовою для намагань класифікувати такі дослідження. Так, Ю. О. Бондаренко пропонує поділити їх на обов'язкові та факультативні [5, с. 136-137].

Обов'язкові експертизи проводяться для встановлення обставин, прямо зазначених у законі (ст. 242 КПК) або таких, що впливають із сутності складних технічних, фізичних, хімічних явищ чи їх сукупності, коли для їх повного та різнобічного вивчення необхідно залучати осіб, які володіють спеціальними знаннями в галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла. Тому при розслідуванні порушень правил пожежної безпеки обов'язково призначаються судово-медична та пожежно-технічна експертизи: перша встановлює причину та час настання смерті чи ступінь ушкоджень здоров'ю, друга – причину та осередок виникнення вогню, його напрямок та розповсюдження. Так, В. Д. Безвесільний та О. Ф. Дьяченко зауважують, що коли у провадженні про пожежу пожежно-технічна експертиза не була зроблена, прокурор, як правило, повертає її для проведення додаткового розслідування [6, с. 49].

Факультативні експертизи проводяться для встановлення обставин злочину, які не формують вихідну слідчу ситуацію під час розслідування. До них Ю. О. Бондаренко відносить будівельно-технічну, судово-почеркознавчу, технічну експертизу документів та інші види експертних досліджень.

У цілому погоджуючись із запропонованою класифікацією, вважаємо за необхідне більш детально зупинись на особливостях призначення та можливостях обов'язкових експертиз, що призначаються при розслідуванні порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки.

Призначення судово-медичної експертизи, відповідно до ст. 242 КПК

України, є обов'язковим для встановлення причин смерті або тяжкості та характеру тілесних ушкоджень. Тому при виявленні на місці пожежі трупа чи травмованої людини слідчому необхідно призначати проведення даного виду експертизи.

Огляд трупа повинен проводити спеціаліст саме у галузі судової медицини, а не будь-який інший лікар. Спеціальні знання судового медика включають в тому числі криміналістичні знання про сліди на тілі трупа, ознаки впливу високих температур та продуктів горіння, якими можуть не володіти звичайні медики.

У випадку відсутності судового медика при огляді місця пожежі слідчому не варто здійснювати активні дії щодо огляду трупа. Допустимо лише здійснити фото- та відеозапис на об'єкті пожежі та місця виявлення трупа, встановити його особистість. У протоколі необхідно детально описати місце виявлення трупа, його позу та предмети, що знаходяться поряд.

Основні питання, що ставляться на розгляд судово-медичної експертизи, залежно від обставин провадження, можуть стосуватися наявності, характеру та ступеню тілесних ушкоджень потерпілих, причини та часу настання смерті, характеру та походження пошкоджень на трупі та ін.

Слід зауважити, що крім зазначених відомостей дані судово-медичної експертизи можуть бути достатньою підставою для визначення фізичних і часових параметрів пожежі, зокрема для встановлення місця знаходження осередку пожежі, часу її виникнення та тривалості, пожежної характеристики середовища, особливостей джерела запалювання та горючого середовища тощо [6, с. 86].

Основними завданнями пожежно-технічної експертизи є встановлення таких важливих для розслідування означеної категорії порушень даних, як визначення осередку пожежі, шляхів і часу виникнення горіння, причини виникнення пожежі та її динаміки в часі і просторі, визначення пожежонебезпечних властивостей речовин і матеріалів, а також відповідності технічного стану об'єкта протипожежним нормам.

Широке коло питань, що вирішуються в ході пожежно-технічної експертизи, зумовило виникнення різних її класифікацій. Так, С. І. Зернов виділяє три види експертиз, що належать до пожежно-технічних: експертиза місцезнаходження осередку пожежі та її динаміки; експертиза механізму виникнення вогню; експертиза умов, які сприяли виникненню та розвитку пожежі [7, с. 16-20].

Більш докладну класифікацію за питаннями діагностичного характеру, що вирішуються в ході експертних досліджень даного виду, пропонують В. Д. Безвесільний та О. Ф. Дьяченко. Вчені, зокрема, здійснили такий розподіл напрямів пожежно-технічної експертизи:

- встановлення осередку пожежі (де знаходився осередок пожежі за наявності вказаних вихідних даних, з якого місця розпочалася пожежа, яким чином розповсюджувалося горіння тощо);
- діагностика горючого середовища та динаміка горіння (чи могло від-

бутися самоспалахування названих матеріалів і предметів на місці, де утворився осередок пожежі; чи не відбулося самозаймання певних речовин і матеріалів в умовах, що передували виникненню пожежі; чи існували суперечності між умовами, необхідними для горіння наявних матеріалів пожежного навантаження, та свідченнями про виникнення та наслідки пожежі; в який час виникло горіння тощо);

– діагностика взаємодії джерел запалювання з горючим середовищем (внаслідок дії якого засобу утворилося джерело запалювання; за який проміжок часу повинно розпочатися горіння даного матеріалу від тліючого тютюнового виробу за вказаних умов; чи існує причинний зв'язок між дією потенційних джерел запалювання і виникненням пожежі; чи можливе займання наявних матеріалів пожежного навантаження від дії вогню, яким супроводжується робота технологічного устаткування або приладу, тощо);

– діагностика причинного зв'язку між вибухом і пожежею (яка природа вибуху і механізм його дії, чи є цей вибух технологічним; що відбулося раніше: пожежа чи вибух; які існували в даному випадку причини і умови утворення надмірного тиску в обладнанні; чи існувала можливість уникнути виникнення вибуху та які заходи безпеки необхідно було для цього взяти та ін.);

– діагностика причин виникнення пожеж з ознаками підпалу (чи є в характері перебігу пожежі ознаки підпалу; чи мають місце специфічні особливості, що вказують на штучне утворення осередку пожежі; чи не є ознакою підпалу наявність декількох осередків пожежі тощо);

– діагностика причинного зв'язку виникнення пожежі з протипожежним станом об'єкта (чи дотримувалися технічні вимоги у процесі монтажу електропроводки освітлювальних, опалювальних приладів, систем вентиляції; чи всі нормативні вимоги та правила дотримувались під час виконання робіт; чи відповідали дії відповідальної особи при проведенні технологічної операції вимогам, викладеним у нормативних актах, та ін.);

– діагностика механізму виникнення та розвитку пожеж, установлення їх технічних причин (якими особливостями характеризується взаємодія джерела запалювання з горючим середовищем при обставинах виникнення початкового горіння; який механізм виникнення пожежі за наявних умов; які особливості розвитку пожежі в часі та просторі; які явища та обставини обумовили технічну причину пожежі та ін.);

– оцінка результатів пожежогасіння (у чому полягають недоліки, що негативно вплинули на результат пожежогасіння; чи вплинули на наслідки пожежі перепони на шляху прямування підрозділу пожежної охорони до місця виклику; чи відповідає нормативному часу прибуття на місце виклику пожежного підрозділу тощо) [6, с. 58-70].

Як бачимо, коло питань, що вирішуються в ході проведення пожежно-технічної експертизи, є надзвичайно широким. Своєчасне призначення такої експертизи та точна постановка питань судовому експерту дозволить у короткі терміни отримати необхідну інформацію, внести корективи у висунуті

версії та визначити потрібні для подальшого розслідування слідчі дії.

З огляду на зазначене особливу увагу викликає проблема коректної постановки питань судовому експерту. На цьому акцентують чимало фахівців. Так, С.І. Соболевська стверджує, що для формулювання питань необхідні спеціальні знання, тому доцільно залучати до підготовки питань експерта, якому буде призначатися експертиза. Однак, як зауважує вчена, консультація з експертом не звільняє слідчого від обов'язку формулювати питання та нести відповідальність за їх правильність [1, с. 126]. У свою чергу, А. В. Мішин зазначає, що для чіткого та правильного формулювання питань, а також можливості оцінювати наукову достовірність висновків експерта слідчому необхідно знати можливості пожежно-технічної експертизи та сутність її методів [8, с. 108].

Крім чітко визначених та коректних питань успішне проведення експертизи залежить від повноти та якості матеріалів, зібраних слідчим та представлених на дослідження. Як показує практика, наукова обґрунтованість висновків пожежно-технічної експертизи значною мірою забезпечується при наданні для її проведення протоколу місця події (включаючи фото- та відеозйомку, таблиці, плани, схеми), акта про пожежу, плану згорілого приміщення, схеми електропроводки та опалювальних пристроїв, протоколів допиту свідків та потерпілих, висновків інших експертиз (за наявності), а також речових доказів, які досліджуються чи необхідні для проведення експертизи.

Також М.Л. Цимбал звертає увагу ще на одну особливість, яку повинен враховувати слідчий при призначенні пожежно-технічної експертизи. Досить часто призначенню даного виду експертних досліджень повинні передувати інші види експертиз (їх результати використовуються пожежно-технічним експертом). Тому, вважає вчений, під час розслідування проваджень про пожежі стосовно механізму її початку та вирішення інших питань, як правило, повинна призначатися комплексна експертиза чи комплекс експертиз, що вирішують допоміжні питання [9, с. 163].

На нашу думку, проведення комплексних досліджень є однією з сучасних тенденцій розвитку судової експертології, яка полягає в інтеграції знань різних галузей експертної науки. Місце пожежі містить велику кількість різноманітних слідів, які, крім того, піддавалися впливу високих температур, тобто трансформувались, видозмінювались та викривлялись. Відтак, комплексне використання різних напрямів спеціальних знань дозволить «реконструювати» елементи події, що відбулася, та за їх сукупністю встановити механізм пожежі.

Дослідження електротехнічної експертизи мають допоміжний характер для проведення пожежно-технічної експертизи за наявними вихідними даними про стан електромережі та електрообладнання, причини виникнення аварійних режимів унаслідок перетворення електричної енергії у теплову та ін.

Об'єктами електротехнічної експертизи є електроприлади та електрообладнання, їх частини, пристрої електрозахисту, фрагменти електропроводів тощо. Відтак, у межах проведення даного виду досліджень можуть вирішу-

ватись питання про справність електроприладів або електромереж, характеристику ізоляції електропроводки, відповідність стану електропроводки об'єкта нормативним вимогам, характеристику пристроїв електрозахисту конкретної ділянки тощо.

Слід зауважити, що ряд об'єктів може бути предметом дослідження як електротехнічної, так і пожежно-технічної експертизи залежно від питань, на які треба надати відповідь. Так, наприклад, причинами руйнування металічних жил кабельних виробів можуть бути аварійний режим роботи електромережі, зовнішній термічний вплив пожежі, взаємодія різнорідних металів в умовах зовнішнього нагріву, механічний вплив, а також комбінація цих впливів. І якщо необхідно з'ясувати, чи наявні на провідниках ознаки роботи в аварійному режимі, то слід призначити електротехнічне дослідження, але якщо слідчого цікавить, чи не від цих проявів виникла пожежа, таке питання вже належить до компетенції пожежно-технічного експерта [1, с. 128]. Відтак, наведений приклад свідчить про пріоритетне призначення комплексного дослідження при розслідуванні означеної категорії правопорушень.

Експертиза матеріалів, речовин та виробів має надзвичайно важливе значення для розслідування порушень правил пожежної безпеки, оскільки дозволяє встановити у першу чергу склад речовин, які піддавались впливу високих температур. Так, експертне дослідження попелу та будівельного сміття дозволить встановити наявність на місці пожежі легкозаймистих рідин чи інших матеріалів або речовин, які прискорюють процеси горіння.

Об'єктами цього виду криміналістичної експертизи є лакофарбові матеріали, пластмаси, гума, метали та сплави тощо. Зазначені об'єкти визначають роди (напрямки) експертиз у межах даного виду, які найчастіше призначаються під час розслідування пожеж: експертиза лакофарбових матеріалів і речовин, експертиза об'єктів волокнистої природи, експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, експертиза металів і сплавів.

У свою чергу, Ю.О. Бондаренко відзначає особливість проведення експертизи матеріалів, речовин та виробів при розслідуванні порушень правил пожежної безпеки, яка полягає у взаємозв'язку отриманих результатів з висновками пожежно-технічної експертизи. Як правило, стверджує науковець, орган розслідування спочатку призначає пожежно-технічну експертизу, а згодом – експертизу матеріалів, речовин та виробів. Така ситуація пов'язана із загальним джерелом зразків для дослідження – місцем пожежі. Різниця між даними видами експертиз полягає у питаннях, які необхідно вирішити, та, відповідно, у спеціальних знаннях, які використовуються для відповіді на них [5, с. 152].

У комплексі з пожежно-технічною експертизою проводиться також вибухотехнічна експертиза. Основними завданнями, що нею вирішуються, є встановлення факту вибуху, який пов'язаний пожежею, його епіцентру, механізму та природи; визначення конструкції та запалювальної спроможності вибухового пристрою, принципу його дії, вражаючих властивостей; встановлення порушень правил вибухонебезпечності тощо [49, с. 77].

Під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки можуть призначатися й інші види експертних досліджень. Так, деякі автори пропонують призначати у межах означених проваджень екологічну [10, с. 145], інженерно-технологічну [6, с. 80], біологічну, хімічну, трасологічну, балістичну [4, с. 64], а також експертизу необережності [5, с. 153]. Вважаємо, що вибір факультативних експертних досліджень залежить від конкретних обставин провадження, а також наявності якісних матеріалів, які може надати слідчий для проведення тієї чи іншої експертизи.

Висновок. Таким чином, при розслідуванні порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки обов'язковим є призначення пожежно-технічної та судово-медичної експертиз. Дані види експертних досліджень призначаються першочергово, адже мінімізація розриву у часі між подією пожежі та експертним дослідженням, з одного боку, усуває загрозу виникнення незворотних змін у обстановці місця події та спотворення слідчої картини злочину (що, безперечно, відображується на результативності та якості дослідження), з іншого – надає слідчому необхідну «стартову» інформацію для подальшого планування розслідування. Інші види досліджень носять факультативний (допоміжний) характер та за можливістю повинні призначатися комплексно для формування цілісного уявлення про механізм виникнення і розповсюдження пожежі.

Бібліографічні посилання

1. Соболевская С. И. Криминальные пожары: научно-техническое обеспечение расследования : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Соболевская С. И. – Н. Новгород, 2003. – 200 с.
2. Безуглов М. В. Расследование поджогов и преступных нарушений правил пожарной безопасности : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / М. В. Безуглов. – М., 1972. – 18 с.
3. Цимбал М. Л. Розслідування пожеж (огляд місця події та проблеми застосування спеціальних знань : монограф. / за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Ю. Шепітька / М. Л. Цимбал. – Х. : Гриф, 2004. – 192 с.
4. Лантух Э. В. Методика расследования убийств, сопряженных с поджогом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лантух Э. В. – СПб., 1998. – 152 с.
5. Бондаренко Ю. А. Методика расследования нарушений правил пожарной безопасности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Бондаренко Юрий Алексеевич. – Краснодар, 2015. – 203 с.
6. Безвесільний В. Д. Розслідування та судові експертизи пожеж : довід.-метод. посібн. / В. Д. Безвесільний, О.Ф. Дьяченко. – Х. : ТОВ «Компанія СМІТ», 2007. – 360 с.
7. Зернов С. И. Задачи пожарно-технической экспертизы и методы их решения : учеб. пособие / С. И. Зернов. – М., 2001. – 126 с.
8. Мишин А. В. Расследование и предупреждение поджогов личного имущества граждан / А. В. Мишин – Казань, 1991. – 124 с.
9. Цымбал М. Л. Особенности назначения и производства пожарно-технической экспертизы / М. Л. Цымбал // Криминалистика и судебная экспертиза. – Вып. 51. – Киев, 2003. – С. 159-165.
10. Федор А. И. Особенности доказывания при расследовании пожаров и взрывов на объектах нефтегазового комплекса : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. И. Федор. – М., 2001. – 170 с.

Кицелюк В.М. Возможности и особенности назначения судебных экспертиз при расследовании нарушений установленных законом требований пожарной безопасности. Рассмотрены основные виды судебных экспертиз, которые назначаются при расследовании нарушений установленных законодательством требований пожарной безопасности. Раскрыты возможности таких экспертных исследований, а также изучен вопрос последовательности и момента их назначения. На основании научных источников обоснована необходимость проведения комплексных экспертных исследований для эффективного расследования рассматриваемых нарушений.

Ключевые слова: судебная экспертиза, расследование нарушений требований пожарной безопасности, порядок назначения, комплексный характер, задачи экспертных исследований, пожарно-техническая экспертиза.

Kitslyuk V.M. Possibilities and particularities of prescription of forensic examinations within investigation of statutory fire safety requirements. The article considers the main types of forensic expertise that are assigned in the investigation of violations of fire safety requirements. The possibilities of such expert researches are revealed, and also the issue of order and date of their appointment is studied. On the basis of scientific sources the author proves the need for a comprehensive expert researches for the effective investigation of the considered violations.

Keywords: forensic expertise, investigation of violations of fire safety requirements, the order of appointment, the complex character, the tasks of the expert researches, fire-technical expertise.

Надійшла до редакції 05.12.2016

Куратченко М.В.

здобувач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК343.985

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ СУТЕНЕРСТВА ТА ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ

Розглянуто деякі аспекти розслідування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією. Акцентовано увагу на організаційно-тактичних особливостях проведення допиту підозрюваного при розслідуванні зазначених кримінально караних діянь.

Ключові слова: сутенерство, проституція, тактичне забезпечення, слідчі (розшукові) дії, допит.

Постановка проблеми. Допит підозрюваного є досить інформаційно-ємною слідчою (розшуковою) дією при розслідуванні кримінальних правопорушень. Не є винятком і процес провадження по фактах сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією. Завдяки його проведенню збирається достатня доказова база для проведення подальших процесуальних дій, ви-